

Wijziging van de Advocatenwet, de Algemene wet bestuursrecht, de Wet kwaliteit incassodienstverlening, de Wet open overheid, de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme en de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme BES naar aanleiding van de evaluatie van de Wet positie en toezicht advocatuur, de oprichting van de onafhankelijke toezichthouder advocatuur en enkele andere wijzigingen en verbeteringen van technische aard (Wet onafhankelijk toezichthouder advocatuur).

Het hof van Discipline maakt graag gebruik van de geboden mogelijkheid om te reageren op het Wetsvoorstel voor de oprichting van een landelijke Onafhankelijk Toezichthouder Advocatuur (Wetsvoorstel OTA) dat door het kabinet op 10 juli 2026 in consultatie werd gebracht (KetenID WGK013739).

1. Voorwoord

De Advocatenwet is niet vaak onderwerp van wetswijziging. Bij deze internetconsultatie maakt het hof van discipline dan ook van de gelegenheid gebruik om niet alleen sec te reageren op het voorstel één landelijke toezichthouder advocatuur te introduceren, maar ook onderwerpen aan de orde te stellen die na de invoering van de Wet positie en toezicht advocatuur per 1 januari 2015 nopen tot een wetswijziging. Het hof van discipline voelt zich hiertoe vrij, omdat het wetsvoorstel ook wijzigingen bevat die buiten het bestek vallen van het onderbrengen van het toezicht bij een onafhankelijk toezichthouder.

2. Wijziging toezichthouder

In het wetsvoorstel wordt voorgesteld één landelijke toezichthouder advocatuur, de onafhankelijke toezichthouder advocatuur (hierna: OTA), in te stellen. De keuze om het toezicht, dat nu wordt uitgeoefend door de deken, onder te brengen bij de OTA acht het hof van discipline een keuze die voorbehouden is aan de politiek. Het hof van discipline heeft daarover geen opmerkingen.

3. Het klachtrecht

Na invoering van het wetsvoorstel zal de deken geen toezichthouder meer zijn. In het tot artikel 35a Advocatenwet vernummerde huidige artikel 35 Advocatenwet worden de taken van de deken omschreven, waaronder de behandeling van klachten tegen advocaten. Daarover maakt het hof van discipline de volgende opmerkingen.

3.1 Dekenbezwaar verdwijnt; OTA kan een tuchtklacht indienen

In het wetsvoorstel wordt voorgesteld de mogelijkheid van de deken om een tuchtklacht tegen een advocaat in te dienen (het zogenoemde dekenbezwaar, artikel 46 f Advocatenwet) te laten vervallen. Met het nieuwe artikel 45ga krijgt de OTA de zelfstandige bevoegdheid rechtstreeks een klacht in te dienen bij de tuchtrechter (raad van discipline). In de MvT wordt bij de artikelsgewijze toelichting (onderdeel AM van artikel I) opgemerkt dat klachten die voortkomen uit een toezichtonderzoek niet kunnen worden ingediend als de OTA op grond van artikel 45g, eerste lid, voor hetzelfde feit al een dwangsom of bestuurlijke boete heeft opgelegd. Het hof van discipline acht op dit punt een nadere toelichting noodzakelijk. Een tuchtrechtelijke maatregel is van geheel andere aard dan een dwangsom of een bestuurlijke boete, zodat niet meteen valt in te zien waarom een samenloop van een tuchtklacht door de OTA en een dwangsom of een bestuurlijke boete niet mogelijk zou moeten zijn. Een nadere toelichting waarbij onder meer wordt ingegaan op het Europese Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden (Hierna: EVRM) en het

Unierecht (in het bijzonder Handvest van de grondrechten van de Europese Unie) is gewenst, omdat uit jurisprudentie blijkt dat een samenloop van procedures en sancties niet verboden, onder voorwaarden mogelijk en soms zelfs geboden is vanwege de verschillende doelstellingen van verschillende procedures. Een tuchtrechtelijke maatregel vormt in de regel geen ‘criminal charge’ als bedoeld in artikel 6 EVRM, en in het bijzonder daarom moet worden toegelicht waarom een tuchtrechtelijke maatregel niet samen zou kunnen gaan met een bestuurlijke boete. (Zie in dit verband bijvoorbeeld EHRM CASE OF SERGEY ZOLOTUKHIN v. RUSSIA, 10 februari 2009, 14939/03, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-91222>) en EHRM CASE OF A AND B v. NORWAY, 15 november 2016, <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-168972>.) In de regel zal bij een tuchtprocedure toepassing van Unierecht niet aan de orde zijn, maar in bepaalde gevallen kan toepassing van Unierecht, en dus ook toepassing van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, een rol spelen (HvJ EU 26 februari 2013, Åkerberg Fransson (C-617/10), ECLI:EU:C:2013:105). Gedacht kan worden aan een advocaat uit de Europese Unie die in Nederland als advocaat werkzaam is (zie onder meer artikel 46fa Advocatenwet en de artikelen 16a tot en met 16f Advocatenwet) of aan een geval waarbij het recht op rechtsbijstand in strafzaken speelt (bijvoorbeeld inzake de in Nederland geïmplementeerde Richtlijn 2013/48/EU). (In dat verband kan bijvoorbeeld aandacht worden besteed aan HvJ EU 20 maart 2018, Luca Menci (C-524/15), ECLI:EU:C:2018:197 en HvJ 14 september 2023, Vinal (C-820/21), ECLI:EU:C:2023:667.)

Als toch besloten wordt de samenloop van een dwangsom of een bestuurlijke boete met een tuchtrechtelijke klacht van de OTA uit te sluiten moet het wetsvoorstel worden aangepast. In artikel 45g, lid 3 Advocatenwet is bepaald dat geen bestuurlijke boete wordt opgelegd als tegen de advocaat jegens dezelfde gedraging een klacht is ingediend op grond van artikel 46c Advocatenwet. Artikel 45g, lid 3 Advocatenwet lijkt niet de door de OTA op grond van het voorgestelde artikel 45ga Advocatenwet geopende mogelijkheid om een tuchtklacht in te dienen te omvatten. Dit mede gelet op de voorgestelde wijziging van lid 1 van artikel 46c Advocatenwet (artikelsgewijze toelichting AR bij artikel I van het wetsvoorstel), waarbij klachten van de OTA van dit lid 1 worden uitgezonderd. In het voorgestelde 45ga Advocatenwet wordt wel het indienen van een tuchtklacht door de OTA uitgesloten als de OTA een bestuurlijke boete of dwangsom heeft opgelegd. Aldus is niet uitgesloten dat de OTA na het indienen van een tuchtklacht, op grond van het voorgestelde artikel 45ga Advocatenwet, een bestuurlijke boete of dwangsom oplegt. Rechtszekerheid over een zogenoemde una via-regel (of wellicht zelfs ne bis in idem-beginsel (niet tweemaal bestraft worden voor hetzelfde feit)) vereist een duidelijke vastlegging in de wet en niet slechts in een toelichting op het wetsvoorstel. Er moet in de wet duidelijk worden omschreven dat geen dwangsom of een bestuurlijke boete meer kan worden opgelegd als door de OTA een tuchtklacht bij de raad van discipline aanhangig is gemaakt en vice versa. In de wettekst moet ook duidelijk worden vastgelegd dat na vernietiging van een door de OTA opgelegde dwangsom of een bestuurlijke boete door de bestuursrechter evenmin nog door de OTA een tuchtklacht aanhangig kan worden gemaakt bij de raad van discipline en dat na een ongegrondverklaring van de door de OTA ingediende tuchtklacht door de tuchtrechter niet alsnog door de OTA een dwangsom of een bestuurlijke boete kan worden opgelegd. Zie in dit verband ter oriëntatie artikel 5:44 Algemene wet bestuursrecht/artikel 243, lid 2 Wetboek van Strafvordering. Een uitsluiting van een samenloop van een dwangsom of een bestuurlijke boete met een tuchtrechtelijke klacht van de OTA kan, wat het betreft het hof van discipline: moet (als daar toch voor wordt gekozen), wettelijk goed geregeld worden. In het kader van de rechtszekerheid voor zowel de toekomstige toezichthouder als de beklaagde mag daar geen onduidelijkheid over bestaan.

3.2 Welke bevoegdheden heeft de deken bij de behandeling van een klacht?

In de MvT is toegelicht dat het toezicht op advocaten plaats vindt binnen de bestuursrechtelijke context van titel 5.2 Algemene wet bestuursrecht. Dit betekent dat de feitelijke toezichthouders onder meer de bevoegdheid zullen hebben om informatie en inzage te vorderen. Als na invoering van het wetsvoorstel de deken geen toezichthouder meer zal zijn verliest hij zijn bevoegdheid om informatie en inzage te vorderen op de voet van titel 5.2 Algemene wet bestuursrecht.¹ De deken stelt normaliter een onderzoek in naar een bij hem ingediende klacht (artikel 46c, lid 3 Advocatenwet). Het hof van discipline acht het wenselijk dat in de wet wordt vastgelegd welke bevoegdheden de deken heeft om bij de behandeling van de klacht informatie en inzage te vorderen. Dit zou vorm kunnen worden gegeven door bij de behandeling van een klacht door de deken in de Advocatenwet titel 5.2 Algemene wet bestuursrecht, althans artikel 5:12 tot en met 5:17 en 5:20, eerste lid, Algemene wet bestuursrecht, van overeenkomstige toepassing te verklaren. Dit zou voorts passen bij het voorschrift dat de raad van discipline bij het aanwijzen van een vooronderzoeker moet bepalen welke bevoegdheden de vooronderzoeker overeenkomstig de artikelen 5:13 tot en met 5:17 en 5:20, lid 1, Algemene wet bestuursrecht namens de raad van discipline kan uitoefenen (artikel 46m, lid 2 Advocatenwet; zie HvD 10 april 2026, ECLI:NL:TAHVD:2026:106). Het zou vreemd zijn als een door de raad van discipline tijdens de tuchtprocedure aangewezen vooronderzoeker zich wel kan beroepen op in de Algemene wet bestuursrecht opgenomen bevoegdheden en de deken bij de behandeling van de klacht voordat de tuchtklacht bij de raad van discipline door de justitiabele/klager aanhangig wordt gemaakt zich niet kan beroepen op enig in een wet vastgelegde bevoegdheid om informatie en inzage te vorderen en medewerking door de beklaagde advocaat, of klager, niet kan afdwingen omdat onder meer artikel 5:20, lid 1 Algemene wet bestuursrecht niet van toepassing zou zijn.

4. Welke rechter is waarvoor bevoegd?

4.1 Twee rechters oordelen over dezelfde zaak: de bestuursrechter en de tuchtrechter

Bij de invoering van de Wet positie en toezicht advocatuur per 1 januari 2015 is geen aandacht besteed aan de vraag welke rechter waarvoor bevoegd is. De deken is een bestuursorgaan, want een persoon met enig openbaar gezag bekleed (artikel 1:1 Algemene wet bestuursrecht). De deken valt daarmee onder de reikwijdte van de Algemene wet bestuursrecht. Voor de door de deken genomen (bestuursrechtelijke) besluiten staat dan ook beroep bij de bestuursrechter (artikel 8:1 Algemene wet bestuursrecht), en dus daaraan voorafgaand ook bezwaar (artikel 7:1 Algemene wet bestuursrecht), open. Dat verandert niet met het wetsvoorstel zodra de deken geen toezichthouder meer is als bedoeld in artikel 5:11 Algemene wet bestuursrecht. Sinds 2015 wenden justitiabelen zich daarom soms tot zowel de tuchtrechter als de bestuursrechter. Een voorbeeld is het op verzoek van een justitiabele aanwijzen van een advocaat door de deken (artikel 13 Advocatenwet) wanneer die niet of niet tijdig een advocaat bereid vindt hem zijn diensten te verlenen in een zaak, waarin vertegenwoordiging door een advocaat is voorgeschreven dan wel bijstand uitsluitend door een advocaat kan geschieden. In artikel 13, lid 3 Advocaten wet is bepaald dat wanneer het verzoek om een advocaat aan te wijzen wordt afgewezen, dat de belanghebbende beklag kan doen bij het hof van discipline. Hierbij is bepaald dat op de behandeling van het beklag de hoofdstukken 6 (algemene bepalingen over bezwaar en beroep) en 7 (bijzondere bepalingen over bezwaar en administratief beroep) van de Algemene wet bestuursrecht niet van toepassing zijn. Uit uitspraken blijkt echter dat

¹ Zie in dit verband ook de opmerkingen die door het dekenberaad zijn gemaakt in paragraaf 6.5 van de consultatiereactie van 16 september 2026 ([dekenberaad reageert op wetsvoorstel onafhankelijk toezicht advocatuur | Landelijke Organisatie Toezicht Advocatuur](#)).

justitiabelen zich soms niet wenden tot het hof van discipline, maar tot de bestuursrechter (of soms tot beide rechters). In het licht van het feit dat een afwijzing van het verzoek een bestuursrechtelijk besluit is, is het begrijpelijk dat justitiabelen zich (ook) wenden tot de bestuursrechter. Bijvoorbeeld recent: rechtbank Overijssel 23 april 2026, ECLI:NL:RBOVE:2026:2276 en rechtbank Midden-Nederland 9 juni 2026, ECLI:NL:RBMNE:2026:4280.

Het hof van discipline acht het onwenselijk dat de in 2015 ontstane situatie dat onduidelijk is welke rechter waarvoor bevoegd is voortduurt. In hoofdstuk 1, artikel 1 van Bevoegdheidsregeling bestuursrechtspraak (bijlage 2 bij de Algemene wet bestuursrecht) kan worden bepaald dat tegen besluiten van de deken op grond van de Advocatenwet, die een besluit zijn in de zin van Algemene wet bestuursrecht, geen beroep kan worden ingesteld (bij de bestuursrechter). Daarmee wordt duidelijk dat de in Advocatenwet aangewezen (tucht)rechter voor de in die wet bepaalde gevallen als enige bevoegd is. Dit voorkomt dat twee rechters zich moeten buigen over dezelfde zaak. Zie in dit verband bijvoorbeeld: HvD 15 november 2021, ECLI:NL:TAHVD:2021:214 en HvD 18 mei 2026, ECLI:NL:TAHVD:2026:158. Zie ook ABRvS 28 januari 2026, ECLI:NL:RVS:2026:460. Alhoewel deze laatste zaak een minder sprekend voorbeeld is, omdat het in die zaak aan de orde zijnde verzoek van de deken om de aanlevering van informatie niet een bestuursrechtelijk besluit opleverde, waardoor uiteraard geen beroep openstond bij de bestuursrechter (artikel 8:1 Algemene wet bestuursrecht) en dus daaraan voorafgaand ook geen bezwaar bij de deken (artikel 7:1 Algemene wet bestuursrecht). Het vorenstaande kan geregeld worden in artikel II van het wetsvoorstel door aanpassing van hoofdstuk 1, artikel 1 van Bevoegdheidsregeling bestuursrechtspraak (bijlage 2 bij de Algemene wet bestuursrecht).

4.2 Welke rechter wordt bevoegd voor de bestuursrechtelijke besluiten van de OTA?

In het wetsvoorstel wordt niet geëxpliciteerd welke rechter gaat oordelen over de bestuursrechtelijke besluiten van de OTA. Het komt het hof van discipline logisch voor aan te sluiten bij hetgeen is bepaald voor het toezicht op accountants. Voor het toezicht op accountants is bepaald dat het College van Beroep voor het bedrijfsleven de bevoegde bestuursrechter is (in artikel 4 van hoofdstuk 2 (Beroep in eerste aanleg bij een bijzondere bestuursrechter) van bijlage 2 Bevoegdheidsregeling bestuursrechtspraak bij de Algemene wet bestuursrecht is bepaald dat voor de (bestuursrechtelijke) besluiten op basis van de Wet op het accountantsberoep beroep open staat het College van Beroep voor het bedrijfsleven). Daar komt bij dat het College van Beroep voor het bedrijfsleven ook de bevoegde tuchtrechter in hoger beroep voor accountants is (artikel 43a Wet tuchtrechtspraak accountants). Omdat bij advocaten net zoals bij accountants toezicht verloopt via een bestuursrechtelijk traject en een tuchtrechtelijk traject lijkt het College van Beroep voor het bedrijfsleven bij uitstek geschikt om als bevoegde bestuursrechter te worden aangewezen, waarbij het (klacht- en) tuchtrecht voor advocaten uiteraard blijft berusten bij de raden van discipline en het hof van discipline. Het tuchtrecht voor advocaten moet immers op rechtstatelijke gronden niet zijn ondergebracht bij een rechterlijke instantie van de Staat.

4.3 Het College van Beroep voor het bedrijfsleven ook aanwijzen als bevoegde rechter voor bepaalde beslissingen van het hof van discipline (artikel 36c, lid 7 en voorgesteld 36i, lid 7 Advocatenwet)

In het wetsvoorstel wordt in artikel 36i, lid 7 Advocatenwet voorgesteld tegen een beslissing van het hof van discipline op grond van dit artikel overeenkomstig artikel 8:1 van de Algemene wet bestuursrecht beroep open te stellen bij de rechtbank. Het hof van discipline neemt aan dat daarmee

wordt beoogd beroep bij de bestuursrechter bij de rechtbank open te stellen.² Overigens is bij dit wetsvoorstel niet toegelicht waarom van een beslissing van het hof van discipline op grond van artikel 36i Advocatenwet (en artikel 36c Advocatenwet) beroep bij de bestuursrechter open moeten worden gesteld. Een toelichting op deze al in 2015 (voor artikel 36c Advocatenwet) gemaakte keuze is gewenst.

In het licht van onderdeel 4.2 wordt overigens in overweging gegeven beroep, overeenkomstig artikel 8:1 van de Algemene wet bestuursrecht, open te stellen bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven (door dit te bepalen in in artikel 4 van hoofdstuk 2 (Beroep in eerste aanleg bij een bijzondere bestuursrechter) van bijlage 2 Bevoegdheidsregeling bestuursrechtspraak bij de Algemene wet bestuursrecht). In het verlengde van het vorenstaande wordt uit hoofde van de eenvormigheid in overweging gegeven artikel 36c, lid 7 Advocatenwet zodanig te wijzigen dat beroep tegen een beslissing van het hof van discipline op grond van dit artikel open wordt gesteld bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven (door dit te bepalen in artikel 4 van hoofdstuk 2 (Beroep in eerste aanleg bij een bijzondere bestuursrechter) van bijlage 2 Bevoegdheidsregeling bestuursrechtspraak bij de Algemene wet bestuursrecht).

Voorts acht het hof van discipline het gewenst het bestaande lid 2 van artikel 36c Advocatenwet en het voorgestelde lid 2 van artikel 36i Advocatenwet zodanig te formuleren dat sprake is van een zogenoemde ‘kan’-bepaling. De bedoelde leden 2 zijn nu zo geformuleerd dat een schorsing op verzoek moet worden uitgesproken. Het hof van discipline acht het gewenst voor de verzochte schorsing enige beoordelingsruimte te hebben om eventueel niet aan het verzoek om schorsing te voldoen. In de leden 3, 5 en 6 van het huidige artikel 36c Advocatenwet is ook sprake van een ‘kan’-bepaling, evenals in de voorgestelde leden 3, 5 en 6 van artikel 36i Advocatenwet. Bovendien zou in beroep tegen de beslissing van het hof van discipline de rechter waarbij in beroep wordt gekomen evenmin ruimte hebben om anders te beslissen dan het hof van discipline heeft gedaan, namelijk een schorsing uitspreken waarom is verzocht. Dit lijkt de behandeling bij het hof van discipline en de rechter waarbij in beroep is gegaan zinledig te maken.

5. Het wetsvoorstel en de Algemene wet bestuursrecht

5.1 Pro Facto rapport ‘Evaluatie Wet positie en toezicht advocatuur’ uit 2020, bijlage bij TK 2020/21, 29 279, 615: de deken is alleen bevoegd binnen zijn eigen arrondissement

In het in de MvT genoemde aangehaalde rapport ‘Evaluatie Wet positie en toezicht advocatuur’ uit 2020 van Pro Facto (p. 141 en 142) is geconstateerd dat een wettelijke vervangingsregeling voor deken ontbreekt: ‘De Advocatenwet laat niet toe dat de deken bij verhindering of ontstentenis of in gevallen waarbij de deken niet voldoende afstand kan betrachten tot het te onderzoeken kantoor zijn taken overdraagt aan een waarnemer binnen of buiten zijn eigen arrondissement.’ Dit heeft geleid tot problemen (zie in dit verband: HvD 30 maart 2026, ECLI:NL:TAHVD:2026:91). Ook na het onderbrengen van het toezicht bij de OTA kan het voor de praktijk lastig blijven dat een wettelijke vervangingsregeling voor deken ontbreekt. De deken als persoon is bestuursorgaan en als zodanig kan hij niet vervangen worden, terwijl daar in de praktijk wel de behoefte aan is. Als bestuursorgaan neemt de deken (bestuursrechtelijke) besluiten. In dit kader is het wenselijk dat nader wordt toegelicht in hoeverre een deken gebruik kan maken van mandaat, delegatie en attributie (Titel 10.1. Mandaat, delegatie en attributie van de Algemene wet bestuursrecht). De deken als persoon is een

² Overigens schrijft het dekenberaad per abuis over administratief beroep; daar is hier geen sprake van, zie artikel 1:5 Algemene wet bestuursrecht (voetnoot 13, p. 12, [dekenberaad reageert op wetsvoorstel onafhankelijk toezicht advocatuur | Landelijke Organisatie Toezicht Advocatuur](#)).

bestuursorgaan en valt derhalve onder reikwijdte van de Algemene wet bestuursrecht (zie onderdeel 4.1). Dit blijft ook van belang als, zoals hiervoor is bepleit, tegen de door deken genomen (bestuursrechtelijke) besluiten geen beroep meer mogelijk zal zijn bij de bestuursrechter. Het hof van discipline moet immers ook in het kader van tuchtprocedure toetsen aan de waarborgen die de Algemene wet bestuursrecht biedt, en dus concreet beoordelen of een deken zich wel kan, en zo ja: bevoegd heeft, laten vervangen en of de deken wel bevoegdelijk werkzaamheden heeft uitbesteed (HvD 30 maart 2026, ECLI:NL:TAHVD:2026:91).

In het Pro Facto-rapport (p. 142) is ook geconstateerd dat de deken als bevoegde bestuursorganen alleen ieder afzonderlijk bevoegd zijn en dat het zogenoemde dekenberaad geen formele wettelijke positie heeft en daarom geen wettelijke bevoegdheden kan uitoefenen. Overeenkomstig aanbeveling 7 in het Pro Facto-rapport (p. 142), ook genoemd in de MvT, lijkt het aangewezen dat in het wetsvoorstel zal worden opgenomen dat het dekenberaad, als dat blijft voortbestaan, wordt aangewezen als orgaan als bedoeld in artikel 17a in de Advocatenwet en dat wordt bepaald welke bevoegdheden dit dekenberaad zal hebben. In een enkel geval is het hof van discipline gebleken dat het dekenberaad als zodanig in rechte wenst op te treden en naar buiten optreedt, terwijl het dekenberaad geen enkele formele wettelijke positie heeft. Het dekenberaad heeft geen rechtspersoonlijkheid en is dus juridisch non-existent. Zo is door het dekenberaad als zodanig gereageerd in het kader van deze internetconsultatie op 16 september 2026 ([dekenberaad reageert op wetsvoorstel onafhankelijk toezicht advocatuur | Landelijke Organisatie Toezicht Advocatuur](#)).

Op deze plaats wordt erop gewezen dat in de praktijk een samenwerking is ontstaan in de vorm van de Landelijke Organisatie Toezicht Advocatuur (LOTA) en (ook) in de vorm van de Unit Financieel Toezicht Advocatuur (hierna: UFTA) van de Nederlandse Orde van Advocaten. Onduidelijk lijkt te zijn op welke (wettelijke) juridische grondslag deze samenwerking berust en in het bijzonder lijkt onduidelijk te zijn op welke (juridische) grondslag een informatie-uitwisseling tussen de deken en de UFTA berust en op welke (juridische) grondslag het onderzoek door de UFTA namens een deken berust. In het wetsvoorstel wordt wel ingegaan op de informatie-uitwisseling tussen de OTA en de deken (zie hierna: 5.2), maar niet op de informatie-uitwisseling tussen de deken enerzijds en de LOTA en de UFTA anderzijds. Een en ander moet, als de LOTA en de UFTA blijven voortbestaan, verduidelijkt worden.

5.2 Informatie-uitwisseling tussen de OTA en de deken (voorgesteld artikel 45aa Advocatenwet)

In de MvT ontbreekt een toelichting hoe de informatie-uitwisseling tussen de deken en de OTA (voorgesteld artikel 45aa Advocatenwet) zich verhoudt tot de in artikel 2:5 Algemene wet bestuursrecht opgenomen geheimhoudingsplicht, die zowel geldt voor de OTA (als bestuursorgaan) als de deken (als bestuursorgaan). Een toelichting daarop is wenselijk.

Voorts is het hof van discipline niet duidelijk welke rechtsbescherming voor deze informatie-uitwisseling de wetgever voor ogen staat. Zonder een duidelijke wettelijke regeling welke rechtsbescherming wordt geboden zal de burgerlijke rechter al snel in beeld komen als bevoegde (rest)rechter indien de bestuursrechter niet over de informatie-uitwisseling kan oordelen omdat de informatie-uitwisseling als zodanig niet een bestuursrechtelijk besluit is (vgl. ABRvS 28 januari 2026, ECLI:NL:RVS:2026:460). Voorts kan, als de rechtsbescherming bij de informatie-uitwisseling niet duidelijk is geregeld, de tuchtprocedure bij de tuchtrechter worden belast met een discussie over de vraag of de door de OTA aan de deken verstrekte informatie wel rechtmatig is uitgewisseld. En kan overigens een bestuursrechtelijke procedure over een bestuurlijke boete of last onder dwangsom

worden belast met een discussie over de vraag of de door de deken aan de OTA verstrekte informatie wel rechtmatig is uitgewisseld. Een nadere toelichting is gewenst.

6. Griffierecht

In het wetsvoorstel wordt voorgesteld voor het instellen van het hoger beroep een griffierecht van € 50 te laten heffen door de griffier (artikelsgewijze toelichting in de MvT onder BK bij artikel I, wijziging van lid 2 van artikel 56 Advocatenwet). In de MvT wordt opgemerkt dat de lokale deken geen rol speelt bij het instellen van het hoger beroep door een klager, waardoor in de huidige regeling waarbij de deken het griffierecht int in de praktijk niet goed uitvoerbaar is. Bij de invoering van het griffierecht in hoger beroep per 1 januari 2018 is dat (wets)voorstel niet getoetst op uitvoerbaarheid, personeel en financiering. De heffing van griffierecht voor het beroep bij het hof van discipline is niet uitvoerbaar gebleken en dus ook tot op heden niet geëffectueerd. Het hof van discipline constateert dat ook het nieuwe voorstel om het griffierecht te laten heffen door de griffier geen toetsing bevat op uitvoerbaarheid, personeel en financiering. Het hof van discipline heeft als zodanig zelf niet de mensen, de middelen en de financiële middelen om griffierecht te heffen. Het hof van discipline is voorstander van het heffen van griffierecht voor het hoger beroep bij het hof van discipline, maar het hof van discipline moet daartoe wel de noodzakelijke ondersteuning krijgen (denk aan mensen en (financiële) middelen). Daarbij wordt erop gewezen dat de ondersteuning van het hof van discipline verloopt via de Stichting Ondersteuning Tuchtcolleges Advocatuur (SOTA).³ Uitgaande van de huidige praktijk zal het griffierecht dan ook geheven dienen te worden door de SOTA, die een kostendekkende financiële bijdrage van de NOvA ontvangt.⁴ Qua bedrag acht het hof overigens een griffierecht van € 50 te laag. Een laagdrempelige toegang tot de tuchtrechter is belangrijk, maar een griffierecht dat lichtzinnige hoger beroepen vermindert acht het hof van discipline wenselijk (zie voor een willekeurig voorbeeld HvD 16 februari 2024, ECLI:NL:TAHVD:2024:55). Het hof van discipline stelt een griffierecht voor van € 297 voor een natuurlijk persoon en € 596 voor anders dan een natuurlijk persoon (vgl. artikel 8:109 Algemene wet bestuursrecht). Voor het griffierecht bij de raden van discipline kan worden gedacht aan € 200 voor een natuurlijk persoon en € 397 voor anders dan een natuurlijk persoon (vgl. artikel 8:41 Algemene wet bestuursrecht). Ook lijkt een wettelijke bepaling waarbij deze bedragen worden geïndexeerd aangewezen.

In verband met de eenvormigheid wordt in het wetsvoorstel voorgesteld om ook de heffing van het griffierecht in eerste aanleg te beleggen bij de griffier van de raad van discipline. Hoewel het hof van discipline niet kan spreken namens de raden van discipline vraagt het hof van discipline wel aandacht voor een toetsing op uitvoerbaarheid, personeel en financiering.

Voorts lijkt in het voorgestelde lid 4 van artikel 56 Advocatenwet per abuis te zijn opgenomen dat indien het griffierecht niet binnen de in het vierde lid bedoelde termijn is bijgeschreven op het daartoe bekend gemaakte bankrekeningnummer, de klacht dan niet-ontvankelijk wordt verklaard. Ten eerste moet (in het vierde lid) niet worden verwezen naar het vierde lid, maar naar het voorgestelde derde lid. Ten tweede moet bij niet (tijdige) betaling niet de klacht niet-ontvankelijk worden verklaard, maar moet het bij het hof van discipline ingediende beroep niet-ontvankelijk worden verklaard. Anders zou een beslissing van de raad van discipline waarbij over de klacht is geoordeeld in beroep bij het hof van discipline vernietigd moeten worden bij niet (tijdige) betaling van het griffierecht in beroep en de klacht alsnog niet-ontvankelijk moeten worden verklaard. Bij een

³ Die ondersteuning is niet wettelijk geregeld. Artikel 51, lid 3 Advocatenwet bepaalt alleen dat het hof zijn griffier aanwijst en ontslaat.

⁴ HR 19 juni 2026, ECLI:NL:HR:2026:959.

niet-ontvankelijkverklaring van het beroep bij het hof van discipline blijft de beslissing van de raad van discipline in stand.

7. Gewenste reparatiewetgeving

7.1 Klacht over de deken

In artikel 46c, lid 5 Advocatenwet is bepaald dat klachten tegen een deken worden ingediend bij de voorzitter van het hof van discipline en dat de voorzitter de zaak verwijst naar een deken van een andere orde. Deze formulering laat op zich geen andere mogelijkheid toe dan een klacht tegen een deken altijd te verwijzen naar een andere deken. In de jurisprudentie van het hof van discipline is inmiddels een vaste lijn uitgezet dat een klacht tegen een deken niet altijd wordt verwezen. Bijvoorbeeld in geval een deken bezig is met een behandeling van een klacht op grond van artikel 46c Advocatenwet en klager bezwaren heeft tegen de informatie die bij hem in het kader van de klachtbehandeling door de deken wordt opgevraagd of tegen de wijze waarop de deken de klachtbehandeling overigens uitvoert. In dat geval is de gedachte dat bezwaren van de klager tegen de wijze waarop de deken de klacht heeft behandeld en procedurele beslissingen heeft genomen aan de orde kunnen worden gesteld bij de tuchtrechter zodra klager na de afronding van het onderzoek de klacht wenst dat de deken, na betaling griffierecht, de klacht doorstuurt naar de raad van discipline (artikel 46e Advocatenwet). Het klachtrecht wordt in die gevallen gebruikt voor een ander doel dan waarvoor het klachtrecht (bewaking kwaliteit beroepsgroep) is bedoeld. Voorts blijkt in de praktijk meermaals dat een klager gedurende de lopende behandeling door de deken van de door hem ingediende klacht een klacht tegen die deken indient, en na verwijzing door het hof van discipline van die klacht naar een andere deken de klager ook weer een klacht indient tegen de deken waarnaar is verwezen, en vervolgens klager ook weer een klacht indient tegen de deken waarnaar het hof van discipline die laatstbedoelde klacht heeft verwezen enzovoorts. Het hof van discipline zou graag zien dat de jurisprudentie van het hof van discipline wordt gecodificeerd zodat lid 5 van artikel 46c Advocatenwet een zogenoemde 'kan'-bepaling wordt, waarbij het hof van discipline de ruimte heeft om een klacht tegen een deken niet te verwijzen naar een andere deken. In het (huidige) Procesreglement van het hof van discipline ([Procesreglement hof van discipline | hof van Discipline](#)) is in onderdeel 13 bepaald dat tegen de afwijzing van een verwijzing van een klacht tegen een deken door het hof van discipline bij beslissing van de (plaatsvervangend) voorzitter verzet mogelijk is bij het hof van discipline. Ook deze verzetsmogelijkheid tegen een voorzittersbeslissing zou in de wet moeten worden gecodificeerd.

7.2 Verwijzen van een zaak in verband met betrokkenheid van de beklaagde met de raad van discipline (of deken)

In de leden 3, 4 en 5 van artikel 46aa Advocatenwet is bepaald dat (de voorzitter van) het hof van discipline een klacht gericht tegen iemand die betrokken is bij de raad van discipline wordt verwezen naar raad van discipline waarbij beklaagde niet betrokken is. Hiermee is beoogd dat de klacht onafhankelijk en eerlijk wordt behandeld door een raad van discipline waarbij beklaagde niet betrokken is. Het (huidige) Procesreglement van het hof van discipline ([Procesreglement hof van discipline | hof van Discipline](#)) in onderdeel 12.1 bevat een aantal uitbreidingen op de wettekst.

Ten eerste bevat het Procesreglement een uitbreiding van de personen waarvoor een verwijzing kan plaatsvinden, waaronder een stafjurist van het ordebureau, die tevens advocaat is.

Ten tweede bevat het Procesreglement de uitbreiding dat ook een andere deken dan de bevoegde deken kan worden aangewezen. Aan de behandeling van een tuchtklacht gaat de behandeling van de klacht door de deken vooraf. De deken van het arrondissement waar de beklaagde advocaat zijn kantoor houdt is daartoe als enige bevoegd (zie onderdeel 5.1). Als over een advocaat, die betrokkenheid heeft bij de raad van discipline of de raad van de orde van advocaten van het betrokken rechtsgebied, een klacht wordt ingediend kan het gewenst zijn dat niet alleen een andere raad van discipline dan de raad van discipline waaronder het arrondissement van de beklaagde advocaat valt wordt aangewezen, maar ook dat een andere deken dan de deken, die bevoegd is, wordt aangewezen met het oog op een onafhankelijk en eerlijk onderzoek.

Deze twee uitbreidingen ziet het hof van discipline graag gecodificeerd. Ook hiervoor geldt dat in onderdeel 13 van het Procesreglement is bepaald dat tegen de afwijzing van een aanwijzing van een andere raad van discipline of deken door het hof van discipline bij beslissing van de (plaatsvervangend) voorzitter verzet mogelijk is bij het hof van discipline. Ook deze verzetsmogelijkheid tegen een voorzittersbeslissing zou in de wet moeten worden gecodificeerd. Bovendien zou wettelijk moet worden bepaald dat de deken waarnaar wordt verwezen de bevoegdheden krijgt van de bevoegde deken (zie onderdeel 5.1).

Tot slot, in de huidige wettekst in de artikel 46aa leden 3, 4 en 5 Advocatenwet wordt wisselend de voorzitter van het hof en hof van discipline genoemd. In de praktijk worden verwijzingsbeslissingen genomen door de voorzitter. In zoverre zou lid 5 aanpassing behoeven en het hof van discipline vervangen moeten worden door voorzitter van het hof van discipline.

8. Enige losse opmerkingen over het wetsvoorstel

8.1 Het horen op zitting in hoger beroep

In het wetsvoorstel wordt voorgesteld in lid 1 van artikel 57 “degene die het beroep heeft ingesteld” te vervangen door “de onafhankelijke toezichthouder advocatuur, voor zover hij niet de klager is”. Deze wijziging is niet toegelicht. Deze wijziging heeft tot gevolg dat voor elke zaak in hoger beroep bij het hof van discipline de OTA zou moeten worden uitgenodigd voor het onderzoek op de zitting. Het hof van discipline acht dit onwenselijk en acht aannemelijk dat deze voorgestelde wijziging ook niet wordt beoogd. Lid 1 van artikel 57 Advocatenwet kan ongewijzigd blijven, omdat onder “degene die het beroep heeft ingesteld” de OTA wordt begrepen, mede gelet op de voorgestelde wijziging van onderdeel b, in lid 1 van artikel 56 Advocatenwet.

8.2 De vooronderzoeker (artikel 46l Advocatenwet)

In het wetsvoorstel wordt voorgesteld dat de raad van discipline in het belang van een onafhankelijk onderzoek ter zitting een plaatsvervangend voorzitter, een of meer leden of hun plaatsvervangers of de griffier van de raad van discipline als vooronderzoeker kan aanwijzen. (Wijziging artikel 46l, lid 2 Advocatenwet, artikelsgewijze toelichting onder BB artikel I.) Het hof van discipline acht het gewenst dat de raad van discipline de mogelijkheid krijgt een derde als vooronderzoeker aan te wijzen. De raad van discipline bepaalt op grond van artikel 46m, lid 2 Advocatenwet welke bevoegdheden van de artikelen 5:13 tot en met 5:17 en 5:20, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht door de vooronderzoeker namens de raad van discipline worden uitgeoefend, zodat ook een derde het vooronderzoek kan verrichten.

9. Tot slot: klacht- en tuchtrecht in de toekomst

Met dit wetsvoorstel wordt niet in de eerste plaats beoogd het klacht- en tuchtrecht te wijzigen.⁵ De huidige Advocatenwet bevat een aantal onduidelijkheden en ongerijmdheden, zowel inhoudelijk als processueel, die verbetering behoeven. Het hof van discipline heeft in dit stuk een aanzet willen geven voor een aantal aanpassingen. Het hof van discipline geeft de wetgever dan ook in overweging in de toekomst eerder dan bij een internetconsultatie van een toekomstig wetsvoorstel tot wijziging van het klacht- en tuchtrecht betrokkenen te consulteren.

18 september 2026

⁵ Alhoewel er ook geluiden zijn om belangrijke wijzigingen in het klachtrecht meteen mee te nemen. Het hof van discipline zou voor wijzigingen in het klacht- en tuchtrecht een apart wetgevingstraject aanbevelen.